

Missiv

Datum 2019-12-02	Dnr 03778-2019	Mottagare Enligt sändlista
Handläggare Agnes Ytreberg Enheten för miljöövervakning agnes.ytreberg@havochvatten.se	Direkt 010-6986289	

Remiss av rapporten Samråd om övervakningsprogram för havsmiljödirektivet 2020

Havs- och vattenmyndigheten ska enligt havsmiljöförordningen (2010:1341) etablera och genomföra övervakningsprogram för förvaltningsområdena Östersjön och Nordsjön. Övervakningen ska ge underlag för bedömning av status, framstegen mot att uppnå eller bibehålla god status, samt orsaker till en försämrad status och effekter av genomförda åtgärder. Underlaget ligger till grund för nästa inledande bedömning och uppdatering av miljö kvalitetsnormer och definitioner av god miljöstatus, som ska göras 2024.

Havs- och vattenmyndighetens rapport, *Samråd om övervakningsprogram för havsmiljödirektivet 2020*, återfinns på www.havochvatten.se/remisser. På samrådssidan finns också en länk till en webbsida där de 47 övervakningsprogrammen, som ligger till grund för rapporten, presenteras som generella faktasidor om övervakning i marin miljö. På faktasidorna beskrivs all den övervakning i marin miljö som ger underlag för havsmiljöförvaltningen. Till rapporteringen av övervakning för havsmiljödirektivet går de under benämningen *övervakningsprogram*, men då sidorna är tänkta att även kunna användas som kunskapsunderlag för andra syften än havsmiljöförvaltning är de presenterade som generella faktasidor indelade i nio temaområden. På sidorna beskrivs hur data kan användas även för exempelvis vattenförvaltning, havsplanering och miljömålsuppföljning. Innehållet på faktasidorna kommer inte att ändras under remissperioden, men kommer därefter att hållas aktuella och uppdateras så snart något ändras i övervakningen.

Att uppnå en hållbar förvaltning av Sveriges havsområden är en gemensam målsättning. Vi ser därför ett stort värde i att så många som möjligt bidrar med synpunkter på övervakningsstrategier och övervakningsprogram. Varmt välkomna att inkomma med remissvar.

Remisstiden är mellan 2 december 2019 och 31 mars 2020.

Remissvaren ska vara inkomna till Havs- och vattenmyndigheten senast den 31 mars 2020 per e-post till havochvatten@havochvatten.se. Ange diarienummer 03778-2019 i ärenderaden. Vi föredrar att svarsformuläret i Excel används, maila annars svaret i Word-format (ej lösenordsskyddat).

Synpunkterna får gärna struktureras per faktasida eller rapport samt efter de rubriker som anges i svarsformuläret.

Sammanställda remissvar kommer att publiceras på Havs- och vattenmyndighetens webbplats. Vänligen meddela om ni inte vill att ert svar publiceras på webbplatsen. På samma webbplats kommer slutlig rapport, remisslistan, remissammanställningen och annan information att finnas.

Eventuella frågor under remisstiden kan ställas till Agnes Ytreberg (agnes.ytreberg@havochovatten.se).

Beslut om denna remiss har fattats av avdelningschefen Anna Jöborn. I den slutliga handläggningen av ärendet har även deltagit enhetschefen Mikael Krysell samt utredaren Agnes Ytreberg.

Anna Jöborn

Synpunkter på rapporten Samråd om övervakningsprogram för havsmiljödirektivet 2020

<https://www.havochvatten.se/remisser>

Information

Havs- och vattenmyndigheten kommer inte att tillgängliggöra namn, telefon eller e-post, utan endast namn på den organisation som lämnat synpunkten. Kontaktuppgifterna behöver vi för att kunna kontakta er vid behov.

Namn*	Länsstyrelsen Östergötland
Organisation/ privatperson*	
Telefon	010-223 50 00
e-post*	lars.gezelius@lansstyrelsen.se

*obligatoriskt

Gör så här

Havs- och vattenmyndigheten välkomnar synpunkter senast den **31 mars 2020**. Skriv era kommentarer i nästa flik. Spara ner formuläret och skicka det till havochvatten@havochvatten.se.

Havs- och vattenmyndighetens rapport med namnet: Samråd om övervakningsprogram för havsmiljödirektivet 2020, återfinns på www.havochvatten.se/remisser. På samrådssidan finns också remissunderlag i form av en länk till faktasidor som beskriver övervakningsprogrammen, indelade i nio generella teman.

Avsnitt (lista)	Sidnummer	Deskriptor eller element (lista)	Kategori synpunkt (lista)	Stycke, figur, tabell etc.	Synpunkt
1. Inledning	11	Övriga delar	Rapporten (språk och tydlighet)	Andra punkten	Mellanlag fattas mellan "Programmet" och "ska".
1. Inledning	15	Övriga delar	Rapporten (språk och tydlighet)	Första st. första raden	Meningbyggnad, ta bort ordet "de".
1. Inledning	15	Övriga delar	Rapporten (språk och tydlighet)	Första st. andra raden	Mellanlag saknas mellan "och" och "de".
1. Inledning	17	Övriga delar	Rapporten (språk och tydlighet)	Tredje st. tredje raden	Meningbyggnad, saknas ett "har" mellan orden havsplan och utarbetats.
1. Inledning	19	Övriga delar	Brister	Stycket före "Art- och ha	Det behöver klargöras hur samordningen av övervakningen utifrån vattendirektivet och Full koll på våra vatten resp. havsmiljödirektivet ska ske, jmf. sista stycket på sidan 83 - är det samma projekt som det syftas på.
3. Strategier för övervakning i Nordsjön och Östersjön	20	Övriga delar	Rapporten (språk och tydlighet)	Sista st. första raden	Meningbyggnad, upprepning av ordet "de".
3. Strategier för övervakning i Nordsjön och Östersjön	27	Marina djggdjur (D1)	Brister	Tabell 1	Undrar varför tumlare inte ingår i tabellen. Jämför s. 67 (hälso tillstånd - tumlare).
3. Strategier för övervakning i Nordsjön och Östersjön	31	Sjöfåglar (D1)	Rapporten (språk och tydlighet)	Tabell 3	Stavfel "havsfåglar".
3. Strategier för övervakning i Nordsjön och Östersjön	T ex 27, 31, 35, 36, 59	Bentiska livsmiljöer (D6 och D1)	Brister	Tabeller med deskriptorer	I flera tabeller står "ingen indikator". Ibland anges att data finns men det framgår inte tydligt varför data ännu inte används för uppföljning. Koppling till brist på indikator bör tydliggöras på s. 78 och framåt.
3. Strategier för övervakning i Nordsjön och Östersjön	46	Bentiska livsmiljöer (D6 och D1)	Rapporten (språk och tydlighet)	Första st. andra raden	Stavfel, "rapportering" borde vara "rapporteringen".
3. Strategier för övervakning i Nordsjön och Östersjön	46	Bentiska livsmiljöer (D6 och D1)	Rapporten (språk och tydlighet)	Tredje st. näst sista rade	Meningbyggnad, ta bort ordet "är".
3. Strategier för övervakning i Nordsjön och Östersjön	55	Marina näringsvävar (D4)	Utveckling	Tabell 13	Övervakning av reproduktion av rovfisk och förekomst av spigg bör ingå. Yngelsprängning är t.ex. en metod som SLU nu fastställer som bör kunna ingå. I projektet REFISK har tagits fram en metod för övervakning av vuxen gädda genom spöfiske och märkning i grunda vikar.
3. Strategier för övervakning i Nordsjön och Östersjön	56-57	Marina näringsvävar (D4)	Utveckling	Tabell 13	För att få en mer komplett bild av marina näringsvävar bör fler trofiska nivåer ingå, t.ex. bentisk fauna.
3. Strategier för övervakning i Nordsjön och Östersjön	63	Hydrologiska förändringar (D7)	Utveckling	Stycke om brister & utv.	Större ingrepp bör följas upp av verksamhetsutövare.
3. Strategier för övervakning i Nordsjön och Östersjön	67	Farliga ämnen (D8)	Rapporten (språk och tydlighet)	Näst sista stycket	Länsstyrelsens eventuella ansvar för uppföljning av oljeutsläpp behöver tydliggöras och definieras. Länsstyrelsen behöver riktlinjer och finansiering för att kunna följa upp effekter av oljeutsläpp.
3. Strategier för övervakning i Nordsjön och Östersjön	67	Farliga ämnen (D8)	Övrigt	Sista meningen i första stycket	Länsstyrelsens regionala miljöövervakning håller enligt vår mening hög kvalitet. Följande mening anses därför missledande: "Under 2019-2020 pågår en revision av den regionala övervakningen, där länsstyrelserna vägleds att förbättra kvaliteten på de data som genereras inom regionala undersökningar." Vi lägger mycket RMO-medel för att förtäta NMO i t ex screeningar. Det vore dock bra om länsstyrelserna erbjöds att förtäta t ex nationella sedimentundersökningar. Vi har inte fått indikationer från samordnare på Hav och NV om att kvaliteten på miljögiftsdata bör höjas.
3. Strategier för övervakning i Nordsjön och Östersjön	70	Marint skräp (D10)	Brister	Stycke om övervaknings	När metodik för övervakning av mikrokräp har fastställts bör även mikrokräp följas upp i vattenkolumnen.
3. Strategier för övervakning i Nordsjön och Östersjön	73	Marint skräp (D10)	Brister	Stycke om brister & utv.	Övervakning bör även inkludera ytterskärgårdar. Öar exponerade mot öppen kust i skärgården fångar upp mycket skräp som driver in från havet.
3. Strategier för övervakning i Nordsjön och Östersjön	73	Marint skräp (D10)	Brister	Stycke om brister & utv.	Läsaren får bilden av att många områden är opåverkade om inte strandbesökare förekommer och att nedskräpningen är påtaglig från besökare. Många områden i skärgården är påverkade av skräp även om strandbesökare inte förekommer.
3. Strategier för övervakning i Nordsjön och Östersjön	74	Undervattensbuller (D11)	Brister	Första stycket	Försvarets sprängningsaktiviteter bör nämnas som en källa till antropogent buller som kan vara skadligt för marina djur. På sidan 75 under första stycket under "Brister och utveckling": här kan nämnas att det finns studier på tumlars känslighet för buller. Används bl a av försvaret.
4. Slutsatser	77	Övriga delar	Rapporten (språk och tydlighet)	Första st. andra raden	Mellanlag fattas mellan "övervakningsstrategier." och "Dock".
4. Slutsatser	77	Övriga delar	Rapporten (språk och tydlighet)	Figur 1	I den gula cirkeln "Bentiska livsmiljöer" finns en röd understrykning som borde tas bort.
4. Slutsatser	77	Övriga delar	Rapporten (språk och tydlighet)	Andra st. första raden	Borde det inte stå fem gröna cirklar (inte bara fyra)?
4. Slutsatser	84	Övriga delar	Rapporten (språk och tydlighet)	Andra st. andra raden	Det finns ett "s" för mycket med i slutet av raden.
4. Slutsatser	85	Övriga delar	Brister	Första stycket	Djupdata är mycket viktigt att få information om i bättre upplösning, särskilt i grunda miljöer (grundare än 10 meter). En annan parameter som saknas tillgänglig data för är botten typ, alltså hårdbotten/mjukbotten.
4. Slutsatser	85	Övriga delar	Utveckling	Tredje stycket	För vilka arter planeras genetisk övervakning 2020-2021. Lst E har planer på att dokumentera ålgräs inom ramen för ÅGP Ålgräs och handlingsplan för ålgräs i Östergötland.